

Leikskólinn Sælukot

Starfsáætlun fyrir leikskólaárið 2023–2024

Áhersla skyldi lögð á siðræna menntun í skólakerfi okkar og háleitar hugsjónir. Ekki einungis heimspeki og hefðir. Ástundun siðrænna gilda skyldi vera þýðingarmesta námsefnið á námskránni á öllum skólastigum. Barnið skyldi vakið til alheimslegrar vitundar. Kurteisisvenjur og fáguð framkoma eru ekki nóg. Raunveruleg menntun leiðir til djúprar tilfinningar elsku og samkenndar með öllu sköpunarverkinu.

SÁVIDYÁ YÁ VIMUKTAYE–Menntun er það sem frelsar
P.R. Sarkar

Leiðarljós

Í Sælukoti öðlast börn siðmenntun, víðsýni og þekkingu sem mun leiða til djúprar tilfinningar elsku og samkenndar með öllu sköpunarverkinu og nýtast þeim í breyttum heimi fjölmenningar og fjölbreytileika.

Inngangur: Góður Guð er í smáatriðinu, skrifaði Gustave Flaubert. Fullkomleikinn, hefði hann getað sagt. Umönnun og menntun barna í leikskóla gerist í þeirri ótölulegu fjöld smáatriða sem mynda líf þeirra hvern leikskóladag. Alger forsenda þess að börn njóti þeirrar umönnunar og menntunar í leikskólum sem þeim er ætlað í Aðalnámskrá, leiksólanámskrám, pólitískri stefnumörkun, eða bara í væntingum foreldra þeirra, er að kennararnir hafi áhuga og getu til að raungera í smæstu atriðum og daglangt með sjálfum börnunum slík markmið. Til þess að börnin fái notið þeirra góðu undirstöðu í hugmyndafræði og menntunarfræðilegri sýn sinni, efnislegum aðbúnaði, skipulagi og faglegri forystu sem GETA telur réttilega að Leikskólinn Sælukot búi yfir, þá þurfa kennarar hans að geta útfært í smáatriðum hvert það prógramm, hverja þá athöfn sem skila á þessum góða grunni og ásamt með góðum ásetningi til barnanna sjálfra hvert augnablik.

Það kann að vera erfitt að útskýra eðli þessa máls fyrir utanaðkomandi og það skýrist ekki fyllilega með óhlutbundnum hugtökum eða kenningum. Það skýrist með náinni athugun á þeim veruleika sem leikskólinn er. Þannig hef ég getað greint, að þá sérstöðu, sem GETA bendir á að deild elstu barna í leikskólanum hafi umfram aðrar í námslegri virkni barnanna, má vissulega þakka góðum námslegum prógrömmum sem kennararnir innleiða. Lykilinn að góðri virkni og árangri þessara prógramma er hins vegar að finna í samskiptum og tengslum kennaranna við börnin. Börnin kunna að hafa eðlislægan áhuga á viðfangsefnunum sem standa þeim til boða, og hafa það, en mestu varðar að þeim eru boðin þau og þeim er hjálpað og leiðbeint um þau með óbrigðulli ástúð og hlýju kennaranna. Það er þessi *virka, ástúðlega nærvera kennaranna við börnin* sem gerir þeim fært að mynda dýnamískt, skapandi flæði leikgleði og áhuga barnanna.

Þetta er ef til vill augljós en þó vanræktur sannleikur um leikskólastarf. En það er hér sem ég tel að leikskólinn þurfi að halda vöku sinni og það er hér sem hann verður að einbeita sér í því umbótastarfi sem er brýnt að eigi sér stað, ekki síst á miðdeild hans. Þar er forsendan fyrir bættum árangri það sem réttilega er svo nefnt:

Virk, ástúðleg nærvera kennaranna við börnin.

Ekki að hún komi í staðinn fyrir skýr, þroskandi og menntandi prógrömm heldur til þess að einmitt þau prógrömm nái tilgangi sínum. Tökum einfalt, raunverulegt dæmi: Nokkrum börnum á miðdeild var í dálitilli millitíð á milli morgunverðar og *Morgunhringsins* boðið að leika sér frjálst að leikföngum sem annars vegar voru líkön af alvanalegum húsdýrum og villtum dýrum og hins vegar nokkur ökutæki, þar á meðal flutningabíll með opnum palli. Við tóku nokkuð venjubundin viðbrögð barnanna við þessum leikföngum og endurtekningarsöm. Ég var í venjubundinni heimsókn á deildinni og tók mig nú til og innleiddi, sem kalla má, „sögu“ inn í þessa óreiðukenndu og endurtekningarsömu atburðarás, fækkaði dýrunum þannig að var eitt á hvert barn eftir vali þeirra, úthlutaði þeim heimili og búsvæði sem hvert barn réð yfir, safnaði svo dýrunum saman á flutningabílinn sem síðan ók með hvert þeirra til síns heima þar sem hvert barn tók á móti því.

Þótt „frumstætt“ væri, þá reyndist þetta byrjun á dálitlum spuna- og hlutverkleiks barnanna. Einföld „saga“, en áhrif hennar á börnin helguðust trúlega af sýnilegri leikgleði þessa leikskólastjóra þeirra á áttæðisaldri. En ekki síst krafðist innleiðing hennar *orða*. Vel valinna orða sem féllu að aðstæðum og persónu hvers barns.

Þetta dæmi sýnir vonandi hvers vegna er skynsamlegt að útfæra þá umbótaáætlun um *virka, ástúðlega nærvera kennaranna við börnin* með áherslu á orðlæga tjáningu og samskipti kennaranna við þau. Sú áhersla gildir líka fyrir íslenskumælandi kennara, en hún hefur auðvitað sérstakt gildi í ljósi þess, að með henni verður að miklu leyti hægt að víkja úr vegi þeirri hindrun fyrir ráðningum og eðlilegum ávinningi af þeim fjölmörgu menntuðu afbragðskennurum af erlendum uppruna sem haf takmarkað almennt vald á íslenskri tungu. Leikskólinn Sælukot hefur þegar hafist handa um þetta áhersluatriði með gerð lista á ensku með íslenskri þýðingu yfir algengustu setningar og málsgreinar í samskiptum þeirra við börnin. Kennarar hafa tekið þessu framtaki mjög vel og það hefur verið þeim styrkur við að fylgja þeirri ófrávíkjanlegu reglu í Leikskólanum Sælukoti (nema á aðlögunartíma barna með erlent móðurmál) að tala einungis íslensku við börnin. (Sjá fylgiskjal 1).

Leikskólinn sælukot mun auk þessarar umbótaáætlunar halda áfram að fylgja námskrá meðal kennara á deild elstu barna, sem tók gildi til reynslu meðal allra kennara leikskólans í byrjun þessa árs. (Sjá fylgiskjal 2).

**Leikskóladagatal fylgir í sérriti : <https://saelukot.is/index.php/dagatal/>
Gunnlaugur Sigurðsson**

Efnisyfirlit

Leiðarljós	2
Inngangur:	3
2. Innra og ytra mat leikskólans fyrir 2022-2023	5
Innra mat	5
Ytra mat	6
Heildræn umbótaáætlun Leikskólans Sælukots 2023-2024	7
Fylgiskjal 1. Heildræn umbótaáætlun Leikskólans Sælukots um <i>virka, ástúðlega nærveru kennaranna við börnin</i>	8
Fylgiskjal 2. Námsáætlun í menntunarfræði Ný-húmanisma fyrir kennara (á deild elstu barna) Leikskólans Sælukots.	10
Fylgiskjal 3. Leikskóladagatal Sælukots https://saelukot.is/index.php/dagatal/	16
Fylgiskjal 4. Umsögn foreldraráðs um starfsáætlun leikskólans fyrir leikskólaárið 2023-2024	17
Fylgiskjal 5. Um mat GETA á matsþáttum 7 og 9 í ytra mati þess.....	17
Fylgiskjal 6. Um hlutverk orða í skilningi okkar og misskilningi á börnum	18

2. Innra og ytra mat leikskólans fyrir 2022-2023

Innra mat

Hvað var metið?	Hvernig fór matið fram?	Hverjir tóku þátt í matinu? (starfsmenn, börn, foreldrar, aðrir)	Helstu niðurstöður mats (styrkleikar og tækifæri til umbóta)
Líkamleg, hugræn og andleg líðan og þroski hvers barns	Með reglulegri athugun og skráningu á matsþáttum sem voru ræddir við foreldra í foreldraviðtölum og oftast ef ástæða þótti til.	Deildarstjórar, kennarar og foreldrar barnanna	Niðurstöður voru eðli málsins samkvæmt einstaklingsbundnar en sem vísbendingar um árangur í starfsemi leikskólans voru þær mjög jákvæðar heilt yfir. Þær gefa þó til kynna ástæðu til enn aukinnar áherslu á <i>virka, ástúðlega nærveru kennaranna við börnin.</i>
Skipulag og starfshættir á deildum leikskólans	Með vettvangsathugun leikskólastjóra og reglulegum samráðsfundum deildarstjóra, leikskólastjóra og rekstrarstjóra.	Deildarstjórar, leikskólastjóri og rekstrarstjóri.	Staðan með tilliti til skipulags og starfshátta var mismunandi eftir deildum. Áberandi mest námsleg virkni (sem vænta mátti) í deild elstu barna sem rekja mátti til mjög góðrar faglegrar vinnu kennaranna, góðs skipulags og verkaskiptingar. Á deildum yngstu barna var gott skipulag en framkvæmd sætti erfiðleikum í byrjun vegna fjölda nýrra barna en fór batnandi og er nú í góðri stöðu. Á miðdeild er enn ábótavant um markvissa námslega virkni, einkum í leik barnanna en hefur lagast og mun enn lagast með aðgerðum í skipulagi og starfsháttum í byrjun nýs leikskólaárs.

Ytra mat

Hvað var metið?	Hvernig fór matið fram?	Hverjir tóku þátt í matinu? (starfsmenn, börn, foreldrar, aðrir)	Helstu niðurstöður mats (styrkleikar og tækifæri til umbóta)
<p>1. Stjórnandinn sem faglegur leiðtogi.</p> <p>2. Stjórnun leikskólans og daglegur rekstur.</p> <p>3. Faglegt Samstarf.</p> <p>4. Leikskólaþróun og símenntun</p> <p>5. Skólanámskrá, starfsáætlun, áætlanir og verklagsreglur.</p> <p>6. Skipulag náms og náms- Aðstæður.</p> <p>7. Uppeldi, menntun og starfshættir.</p> <p>8. Leikur og nám. Lýðræði, jafnrétti og þátttaka barna.</p> <p>9. Námssvið Leikskólans.</p> <p>10. Leikskóli án aðgreiningar /leikskóli margbeytileikans.</p> <p>11. Mat á námi og velferð barna.</p>	<p>1-10: Með vettvangsathugun, skoðun gagna og viðtölum við aðstandendur og starfsmenn leikskólans, börn og foreldra.</p>	<p>Undir stjórn GETA, starfsmenn og stjórnendur leikskólans, foreldrar og börn.</p>	<p>1-10: „Skólinn byggir á vel ígrundaðri stefnu sem litar allt starf hans. Umhyggja er hornsteinn í stefnu skólans og í ytra matinu komu fram mjög skýrar vísbendingar um að starfsfólk og stjórnendur beri mikla umhyggju fyrir börnunum. Við skólann starfa hins vegar hlutfallslega fáir kennarar með sérhæfða menntun á sviði leikskólakennslu, sem hefur einnig áhrif á allt starf hans.</p> <p>Helstu tækifæri til umbóta felast í að efla faglegt skólastarf. Á yngstu deild og miðdeild vantar nokkuð upp á að viðmiðum um gæðastarf sé náð þegar kemur að uppeldis- og menntunarstarfi. Starf á elstu deild skólans sker sig úr hvað það varðar til hins betra.“</p> <p>Leikskólinn tekur undir þetta mat GETA ásamt flestu því sem nánar er tilgreint nánar í matsskýrslu fyrirtækisins. Ástæða er þó til að gera athugasemd við þá aðdróttun sem viðrist felast í lágri einkunnagjöf matsþátta sem hér eru númeraðir 7 og 9. (Sjá fylgiskjal 5)</p> <p>Leikskólinn tekur sérstaklega undir það mat GETA að forsenda bættis starfs og árangurs í Leikskólanum Sælukoti sé menntun kennaranna. Staða á vinnumarkaði leikskólakennara er sú sem hún er og vegna hennar og reyndar burt séð frá henni áformar leikskólinn að fylgja eftir og þróa þá áætlun um menntun og þjálfun kennara leikskólans sem hófst í byrjun ársins. Nú með sérstakri áherslu á það sem best er lýst með yfirskrift hennar: <i>Virk, ástúðleg nærvera kennaranna við börnin.</i> (Sjá fylgiskjal 1)</p>

Heildræn umbótaáætlun Leikskólans Sælukots 2023-2024

Nær til allra kennara, barna og deilda leikskólans

UMBÓTAPÁTTUR MATSPÁTTUR	Tækifæri til umbóta	Aðgerðir Til umbóta	Ábyrgð	Hefst	Lokið	Hvernig og hvenær metið/Aðferðir	Viðmið um árangur
Menntun kennara og starfshættir							
Leikskólinn tekur undir það mat GETA að forsenda bætts starfs og árangurs sé menntun kennaranna.	Bæta faglegt, eigindlegt starf kennaranna með menntun þeirra og starfsþjálfun, bættu skipulagi, bættri notkun leik- og námsefnis og námslega virkari samverustundum barnanna í stærri hópum.	Auka virka, ástúðlega nærveru kennaranna við börnin. Með: 1. Menntun og starfsþjálfun kennara. 2. Fókus á persónu hvers barns. 3. Bættu skipulagi og notkun tiltækra bjarga leikskólans . (Sjá fylgiskjal 1)	Leikskólastjóri, rekstrarstjóri og deildarstjórar.	1. ágúst 2023	1. júlí 2024 (með væntanlegu áframhaldi)	Metið með vettvangsathugun+ starfsviðtölum við kennara	Aukin/góð virk ástúðleg nærvera kennaranna við börnin

Fylgiskjal 1. Heildræn umbótaáætlun Leikskólans Sælukots um virka, ástúðlega nærveru kennaranna við börnin.

Hún birtist í

virikum, ástúðlegum áhuga á persónu hvers barns;
virkri, ástúðlegri þátttöku í gleði barnanna og samhygð í sorgum þeirra;
virku, ástúðlegu, vitrænu, siðrænu og hugmyndaríku samtali við börnin;
virikum, ástúðlegum stuðningi við leik barnanna;
virkri, ástúðlegri fyrirmynd og leiðsög í umgengni við hlutveruleikann;
virkri, ástúðlegri fyrirmynd og leiðsögn í sköpun og framkvæmd;
virkri, ástúðlegri forustu og leiðsögn í dansi, söng og hópleikjum;
virkri, ástúðlegri leiðsögn í fornámi barnanna að námssviðum grunnskólans;
virkri, ástúðlegri leiðsögn og fyrirmynd í *Kærleikshringnum*.

Leikskólinn Sælukot áformar að styðja sérstaklega við þessi faglegu grundvallatriði með þremur áhersluatriðum í starfi sínu.

1. Með menntun og starfsþjálfun kennara leikskólans.
2. Með fókus á persónu, persónuleika, líðan og gengi hvers barns í leikskólanum í persónulegum, ástúðlegum samskiptum og tengslum barna og kennara þeirra.
3. Með því að nota tiltækar bjargar leikskólans - starfskrafta, skipulag, innri og ytri rými og leik- og námsgögn - til að hámarka virka, ástúðlega nærveru kennaranna í lífi barnanna á leikskólanum.

Á þessum faglega, eigindlega grunni getur leikskólinn með raunhæfum hætti náð þeim markmiðum sem hann hefur sett sér um umönnun og menntun barnanna og fram koma í námskrá hans og námsáætlunum einstakra deilda. Við skulum því skoða hvað þessi faglegu, eigindlegu grundvallatrið fela nánar í sér.

1. Menntun og starfsþjálfun kennara

Nýráðnir kennarar leikskólans fá sérstaka leiðsögn og þjálfun í byrjun starfs og viðvarandi leiðsögn eftir það. Hún er á hendi deildarstjóra og er hagað með tilliti til hæfileika viðkoandi og getu í starfi.

Leikskólinn Sælukot gefur öllum kennurum leikskólans undirbúningstíma. Það fer eftir aðstæðum og áhuga kennaranna hvornig þeir nýta þessa tíma. Meginreglan er sú, að þessir tímar séu notaðir til undirbúnings fyrir komandi kennslu og umönnun barnanna. Af því leiðir að á þeim tíma séu kennararnir ekki að sinna börnunum beint né að klára verk sem því fylgja heldur geti alfarið helgað tímann komandi viðfangsefnum.

Til viðbótar þessu áformar leikskólinn að verja tíma og nauðsynlegum björgum í tiltekna markvissa menntun og starfsþjálfun kennaranna á sviði samskipta við börnin sérstaklega. Það er vegna þess að börnin eiga á leikskólanum allt sitt undir samskiptum við kennarana og kennararnir eiga allan árangur í líðan barnanna, þroska og menntun undir getu sinni til náinna, ástúðlegra, gefandi samskipta við þau.

Í öllum samskiptum kennara og barna koma töluð orð við sögu. Tal kennaranna við börnin gegnir ekki aðeins þýðingarmiklu hlutverki í málþroska barnanna heldur jafnframt í allri tjáningu kennaranna við þau og tjáningu barnanna við kennaranna. Til þess að kennari geti fyllilega notið sín í samskiptum við börnin er honum styrkur, ef ekki nauðsyn, að geta tjáð sig sem best í orðum.

Áformið lýtur því annars vegar að aukinni hæfni kennara með takamarkaða almenna kunnáttu í íslensku talmáli til að tala íslensku við börnin.

Hins vegar að aukinni hæfni þeirra og íslenskumælandi kennara sömuleiðis til að tala við börnin almennt. Það er nefnilega ekki sjálfgefinn hæfileiki að geta talað við börn til stuðnings því markmiði að þeim líði vel í návist manns, skynji að þau séu elskuð og virt og taki einlæglega ástúðlegu atlæti og leiðsögn.

Þetta málfarslega menntunaráform kennaranna er liður í þeirri áherslu sem leikskólinn leggur á *virka, ástúðlega nærveru kennaranna við börnin*.

Með því verður stefnt að árangri á 4 meginsviðum í samskiptum kennaranna við börnin.

- a) Tal með daglegum athöfnum á borð við komu og brottför barnanna, bleyjuskipti, fataskipti, máltíðir og svefn.
- b) Tal með sérstökum námsmiðuðum, hluttengdum athöfnum, svo sem leik barna í sandkassa og öðrum leiktækjum í útivist, leik með leikföng innvið og önnur námsgögn á borð við leir, liti og skriffæri.
- c) Tal til stuðnings formlegum leikjum barnanna og frjálsum leik þeirra.
- d) Sungnir textar og lesnir.

2. Fókus á persónu hvers barns

Orðlæg samskipti við börnin eru ekki aðeins mikilvæg vegna málþroska barnanna og til stuðnings umönnun þeirra og menntun heldur ráða þau miklu um þá athygli sem kennarinn veitir barninu og þar af leiðandi um tengsl hans við barnið.

Í fljótu bragði séð mætti ætla, að athygli kennarans komi ekki með töluðum orðum hans við barnið heldur skynjun hans og hugsun, og það er út af fyrir sig rétt svo langt sem það nær. En ef hugsun gefur skynjuninni merkingu þá gefa orð hugsuninni það ekki síður, um leið og þau vekja sjálf til nýrrar hugsunar, eins og dagleg reynsla okkar reyndar segir okkur. Og eins og við tölum við börnin, þannig verða þau sem persónur í hugarheimi okkar. Og eins og við viljum að sú persóna verði í hugarheimi okkar, þannig skyldum við tala við þau og þannig skyldum við líka tala um þau. (Sjá fylgiskjal 6)

Þannig að með því að tala við börnin opna kennararnir leið sína að hjarta þeirra og leið barnanna að hjarta sínu.

Í veru sinni á leikskóla þurfa börnin að sæta ýmsum almennum reglum og umgengisháttum við hlutveruleikann, hvert við annað, kennarana og annað starfsfólk. Það þýðir hins vegar alls ekki að persóna hvers og eins líkt og máist út. Þvert á móti. Reglur og umgengishættir eru til þess að gera allar endurtekningar athafnir auðveldari í framkvæmd, fljótlegri og snurðulausari þannig að tími, athygli og atorka nýtist til menntunar barnanna.

Menntun fer ætíð fram í viðfangsefnum sem börnin eru að læra og þjálfast í að ná tökum á. Í leikskóla (og vonandi sem lengst eftir það) byggir menntun barnanna á eðlislægum vilja þeirra til að gera það sem þau ekki kunna eða geta fyllilega eða jafnvel alls ekki fyrir. Hlutverk kennaranna er því að koma börnunum ætíð sem allra fyrst á þennan námslega stað í daglegu lífi þeirra og það er á þeim stað sem persóna barnsins skal fá að njóta sín.

Með öðrum orðum: Skilvirkt almennt skipulag og lifandi, gagnvirk, persónuleg samskipti til menntunar barnanna.

Þeim orðlæga fókus á persónu barnanna sem hér er lýst má beina sérstaklega að tilteknu grundvallaratriði í ný-
húmanískri menntunarfræði. Leikskólinn hefur á undanförunum mánuðum safnað reynslu af sérstöku náms- og þjálfunarprógrammi sem byggir á þeirri menntunarfræðilegu grundvallarafstöðu í ný-húmanisma að styrkja beri börnin í því eðlislæga viðbragði þeirra við veröldinni að láta sér annt um hana í stóru og smáu. Þetta er vissulega góð siðræn afstaða en beint menntunarfræðilegt gildi hennar felst sömuleiðis í því að því vænna sem nemandi þykir um námsefni sitt því betur gengur honum að læra og því hraðar vex almenn námsgeta hans um leið. Leikskólinn Sælukot mun fylgja þessu námsprógrammi eftir meðal kennara á deild elstu barna leikskólans.

(Sjá nánar í fylgiskjali 2).

3. Tiltækar bjargir leikskólans til að hámarka virka, ástúðlega nærveru kennaranna við börnin

Forsenda þess að sjálf hugmyndin um leikskóla sem menntandi stað fyrir smábörn sé raunhæf er að ríki jafnvægi á milli innbyrðis samskipta barnanna og samskipta þeirra og kennarana. Auðvitað er ekki til nein formúla að slíku jafnvægi, en merki þess að það hafi náðst eru að börnin séu skilvirk í allri nauðsynlegri endurtekningu og námslega virk í öðrum viðfangsefnum. Það geta þau vissulega verið í innbyrðis samskiptum sínum, en þau samskipti þarfnast um leið stuðnings kennaranna um leið og börnin þarfnast persónulegra, námslegra samskipta við kennarana.

Þetta kallar á skipulag sem tekur til notkunar tiltæks rýmis leikskólans, hópaskiptingar barnanna og innleiðingu viðfangsefna.

Leikskólinn mun leggja sérstaka áherslu á fernt í þessu samhengi.

1. Innrétting mismunandi rýma leikskólans í samræmi við notkun þeirra og að gefa þeim sín persónulegu, aðgreinandi einkenni.
2. Skipan barnanna í hópa og því smærri sem viðfangsefnin krefjast eða gefa kost á meiri leiðsögn kennaranna, að teknu tilliti til rýmis og mannafla og aldurs barnanna.
3. Merkingargefandi umgengni við leik- og námsgögn og annan hlutveruleika leikskólans.
4. Sameiginlegar, dýnamískar athafnir stærri hópa barna í söng, dansi, leikjum, jóga og hugleiðslu.

Fylgiskjal 2. Námsáætlun í menntunarfræði Ný-húmanisma fyrir kennara (á deild elstu barna) Leikskólans Sælukots..

Ný-húmanismi er það viðhorf að allt sköpunarverkið eigi rétt á viðurkenningu okkar á tilvistargildi sínu. Í menntunarfræði leikskóla þýðir þetta viðhorf, að börnin læri af okkur að sýna sköpunarverkinu umhyggju.

A. Inngangur

I.

Þegar skoðaðar eru námskrár sjálfstæðra leikskóla á Íslandi kemur ekki á óvart, að þar er að finna kafla um sérstakar áherslur þeirra í umönnun og menntun barnanna. Þessar áherslur eiga þátt í sérstöðu leikskólanna og eru hugmyndafræðilegur hvati að sjálfri tilvist þeirra. Það kemur eðlilega í hlut leikskólanna sálfra að finna kennara sem hafa áhuga og getu til að vinna eftir þessum áhersluatriðum sérstaklega. En auk þess sem íslenska háskólakerfið menntar mun færri til löggildra starfsréttinda leikskólakennara en þörf er fyrir, þá eiga þeir sem þó stunda nám til slíkra réttinda ekki kost á sérmenntun á áherslusviðum mismunandi leikskóla nema að mjög takmörkuðu leyti eða tilviljunarkennt. Þannig eiga starfsmenn til dæmis Leikskólans Sælukots ekki kost á því að íslenskir háskólar hafi samstarf um það við leikskólann að gefa þeim kost á að menntast sérstaklega í þeirri menntunarfræði Ný-húmanisma sem skapar honum þá sérstöðu sem hann kennir sig við.

Leikskólinn hefur mætt þessum tvöfalda vanda með því að kynna starfsmönnum eftir bestu getu þessa menntunarfræðilegu áherslu sína og með því að veita þeim leiðsögn í að starfa eftir henni í reynd. Smæð leikskólans, aðstæður á vinnumarkaði og á margan hátt það afarannasama og krefjandi starf sem leikskólastarfið er, hafa gert það að verkum, að þessi ný-húmaníska menntunarfræði hefur á stundum líkt og horfið undir yfirborðið í dagsins önn. Þetta er reyndar hlutskipti margra góðra yfirlýstra áforma í leikskólastarfi yfirleitt, að „dagsins önn“ tekur gjarnan yfir þau göfugu áform sem finna má í lögum um leikskóla, Aðalnámskrá leikskóla, skólanámskrám og starfsáætlunum. Það þarf ekki nema að horfa á börn klæðast til útivistar í miðlungs íslenskri veðráttu og afklæðast útifötunum

til inniverunnar að henni lokinni til að átta sig á hverjar aðstæður eru til að framfylgja í verki mörgu af því sem áformað er af góðum hug um menntun barnanna.

En þetta eru aðstæðurnar og það er líka, og kannski ekki síst, í glímunni við útigallann, vettligana og gúmmístígvélin sem menntun barnanna á sér stað og það er í henni ekki síður en í hvaða annarri „dagsins önn“ sem ný-húmanísk áherslan í starfsemi leikskólans þarf að raungerast ásamt öllum öðrum markmiðum sem leikskólinn hefur einsett sér að ná.

Það er því líka í þessari „dagsins önn“ sem menntun starfsmanna í ný-húmanískri menntunarfræði mun eiga sér stað og það er þar sem hún mun skila sér í verki.

II.

Náttúran hefur hagað því svo, að við getum í aðalatriðum fylgt leiðsögn hennar í umönnun barnanna okkar og því frekar sem þau eru yngri. Þannig er hlutverk okkar í lífi þeirra í móðurkviði að gæta að heilsu og velferð móðurinnar svo barnið dafni vel og eftir fæðingu að sinna kalli barnsins um næringu og annað (sem það krefst yfirleitt með nokkuð skýrum hætti) svo því líði vel. Með aldri barnsins verður hlutverk okkar að ýmsu leyti vandasamara vegna þess, að þótt við vissulega getum haft vellíðan þess að markmiði og mælikvarða um góða umönnun, þá fer í auknum mæli að skipta máli um velferð þess til framtíðar hvernig við náum því markmiði í nútíðinni. Ein hættan er kannski í stuttu máli sú, að við hugsum okkur, að eftir stutt skeið frumberskunnar taki við af leiðsögn náttúrunnar einhvers konar forskráðar umönnunar- og uppeldisaðferðir. Náttúran hafi lokið sinni leiðsögn og nú taki uppeldisfræðin við! Nú, eða þá ríkjandi lífshættir okkar, sem barnið skuli aðlagast og vonandi reynist því vel.

Leikskólar eru í okkar heimshluta víðtækt svar við þeim aðstæðum sem nútímalífshættir hafa skapað ungbörnum og foreldrum þeirra. Mikil alúð og vinna hefur verið lögð í ýmsar fræðilegar forsendur þeirra og verklegar útfærslur. Við skoðun kæmi ef til vill í ljós að í leikskólastarfinu ríki þó spenna eða viðvarandi óútkljáðar mótsagnir milli tveggja fræðilegra og almennt viðurkenndra sjónarmiða.

Annars vegar er það sjónarmið, sem í fræðum kom upphaflega skýrast fram í ritum Jean-Jaques Rousseau (1712-1778), að umönnun barna (sem tekur líka til þess sem við almennt köllum uppeldi þeirra og menntun) meggi ekki ganga gegn náttúrulegu eðli þeirra heldur verði þvert á móti að vinna með því.

Hins vegar er það, út af fyrir sig réttmæta sjónarmið, að farsælt sé að kenna börnum frá unga aldri sem allra mest. Spennan verður þá til af því að við hugsum okkur að kennslan fylgi fyrirframákveðnum námsmarkmiðum og aðferðum til að ná þeim, en gætum ekki nægilega að því að þau markmið og þær aðferðir taki mið af, styðjist við og veki náttúrulegt frumkvæði barnanna. Friedrich Fröbel (1782-1852) gerði einmitt þetta frumkvæði barna á (núverandi) leikskólaaldri að meginatriði í menntun þeirra. Með rannsóknum sínum á frjálsum leik barna komst hann að þeirri niðurstöðu, að börnum væri ekki aðeins eðlilegt að leika sér að eigin frumkvæði heldur neyttu þau í frjálsum leik sínum ýtrustu líkamlegra og hugrænna eiginleika sína.

Í þeirri námsáætlun kennara um ný-húmaníska menntunarfræði í verki, sem hér er kynnt, er reynt að koma til móts við bæði þessi sjónarmið og sameina þau farsællega. Það er reynt með því að gera glögga eftirtekt á ný-húmanísku frumkvæði barnanna að grundvelli fyrir þeirri örvun og stuðningi sem starfsmenn sýna því. Það geri þeir með því, eftir megni, að sýna frumkvæði barnanna áhuga, taka þátt í hugsmíðum þeirra og veita með þátttöku í hugðarefnum þeirra og athöfnum örvandi og farsælt fordæmi.

Með því ástundaða viðhorfi til veruleikans, lifandi og lífvana, sem í Ný-húmanisma felst, og þeirri leit að innra sjálfi, sem börnunum er leiðbeint um í jóga við hæfi barna, þá er markmiðið, að þau með því lifi góðu lífi í nútíðinni og styrkist af alheimslegri sjálfsömun sinni til framtíðar.

III.

Rómverskur hugsuður til forna Marcus Fabius Quintilianus, (35-<100) dró þá ályktun af athugunum sínum að börn lærðu best þegar þeim þætti vænt um námsefnið. Ef við nú gerum ráð fyrir að börn leiki sér vegna þess að þau hafi gaman að því, svo við einföldum verulega hvöt þeirra til að leika sér, þá kæmi Quintilianusi ekki niðurstöður Frøbels á óvart. Hann var þó ekki með hugann við börn að leik heldur börn í formlegu námi.

Svo var það, að Prabhat Ranjan Sarkar (1921-1989) kom fram með hugmyndir um að nútíma manngildissjónarmið skuli ekki aðeins gilda um fólk heldur um aðrar lifandi verur og lífvana með. Það kallaði hann Ný-húmanisma. Í honum felst, að eins og við metum annað fólk ekki eftir tilfallandi notagildi þess heldur viðurkennum við og metum tilvistargildi þess og tilvistarrétt, þá skyldum við og viðurkenna og meta tilvistargildi alls sem lifir og alls sem lífvana er. Slík viðurkenning sé auðvitað ekki bara í orði heldur skyldum við leita djúps skilnings á tilvistargildi alls sköpunarverksins. Og eins og það hjálpar okkur að meta manngildi annars fólks að hafa samkennd með því, hvað þá að elska það, þá er það líka leiðin að einlægri viðurkenningu okkar á tilvistargildi alls sem er að hafa samkennd með því. Í stuttu máli, að gleðjast yfir tilvist þess og gera hag þess og hamingju að ótæmandi uppsprettu eigin hamingju.

IV.

Í leikskólastarfi koma hugmyndir þessara (og reyndar fleiri) hugsuða saman í þeirri menntunarfræði, að þar sem öll dagleg reynsla barnanna af veröldinni er þeim nám, þá læri þau af þeirri reynslu sinni því meira og betur sem þau unna heitar þessari sömu veröld.

Þá vaknar eðlilega sú spurning hvornig auka megí elsku leikskólabarna á veröldinni.

Til að svara þeirri spurningu skulum við fyrst líta á hvornig veröldin birtist börnunum. Stuttu svarið við þeirri spurningu er, að hún birtist þeim

- (i) í því umhverfi sem þau eru í hverju sinni;
- (ii) í þeim atburðum sem þau taka þátt í og eða eru vitni að í því umhverfi;
- (iii) í því fólki sem þau eru í samskiptum við eða sjá og heyra;
- (iv) í þeirri frásögn í myndum og máli sem þeim er miðlað um veröldina;
- (v) í þeirri heimsmynd sem verður til í hugarheimi þeirra.

Við eðlilegar aðstæður í lífi barna eru þau virk í þeirri reynslu sem þau hafa af veröldinni í öllum þessum atriðum. Þannig að næst er að athuga hverjir hafa möguleika á að hafa áhrif á, einmitt, ekki aðeins hvornig veröldin tekur börnunum heldur, ekki síður, hvornig börnin taka veröldinni. Það hafa kennarar í leikskóla svo sannarlega.

Til þess að skilja hverjir þessir möguleikar eru, þá er ráð að skoða nánar hvað felst í starfi kennaranna.

V.

Leikskólastarf er með þeim hætti ólíkt flestum ef ekki öllum öðrum störfum, að hvaða hugmyndir sem við kunnum að hafa, fræðilegar eða aðrar, um hvornig eigi að mennta börn, eða það sem við almennt köllum að annast „uppeldi þeirra“, þá verður framkvæmd þeirra hugmynda aldrei endanlega smættuð

niður í fyrirfram ákveðnar aðgerðir. Venjuleg „færibandavinna“ getur krafist handlagni sem sumir eiga erfitt með að læra. Þessu er oft svarað með því að einfalda þær aðgerðir sem vinnan krefst af starfsmanni. Það sama verður ekki gert í leikskólastarfi nema að mjög takmörkuðu leyti. Verklag og skipulag er auðvitað mikilvægt í leikskólanum, en að því fengnu skipta samskipti starfsmanns og barns mestu máli um árangur af starfinu. Öllu öðru í rekstri leikskólans er því ætlað að gera þessi samskipti möguleg og vel heppnað. (Sjá nánar um þetta í fylgiskjali 1)

Fyrir vikið verður leikskólastarfið aldrei betra en þau samskipti sem kennarar eiga við börnin. Það er í þeim sem raunveruleg menntun barnanna fer fram. Það er vegna þessara samskipta við börnin sem kennarar þurfa að mennta sig. Allar hugmyndir um að hægt sé að sinna leikskólastarfi eins og „færibandavinnu“, þar sem verkefni kennara eru smættuð í einhverjar einfaldaðar aðgerðir, eiga ekki við. Leikskóli verður því ekki rekinn farsælllega með því að nokkrir fáir segi, af fræðilegri þekkingu sinni, til um hvað aðrir eigi að gera. Þessir „aðrir“ verða að vilja og geta miðlað börnunum af eigin persónuleika, eigin færni, eigin lífsviðhorfum í samskiptum sínum við þau.

Leikskólinn þarf skipulagningu og fjölbreytta hagnýta útfærslu sem og fræðilega og vísindalega þekkingu, en allt það er til einskis ef í samskiptum kennaranna og barnanna gerist ekki það sem skiptir máli fyrir raunverulega menntun þeirra. Að mennta barn krefst djúpstæðrar mannlegrar viðleitni sem tekur til alls persónuleika okkar, allrar lífsreynslu okkar, alls lífsviðhorfs okkar og allrar heimssýnar okkra. Að sætta sig fyllilega við þá staðreynd er forsenda raunverulegs árangurs í starfi leikskólans.

Það sem Leikskólinn Sælukot kallar eftir hjá starfsmönnum sínum, að öllu öðru fengnu, eru því hæfileikar þeirra í samskiptum við börnin. Meðvitund þeirra um að í þessum samskiptum fari hið eiginlega menntunarstarf þeirra fram og allt annað í skipulagi, búnaði, fræðum og þekkingu sem leikskólinn ráði yfir sé til þess að búa í hagin fyrir þessi samskipti.

B. Náámætlun

Á þessum grundvelli byggir Leikskólinn Sælukot þá áætlun um ný-húmaníska menntun kennara sem hér er kynnt og hann hyggst innleiða í nánú samstarfi við þá. Að fenginni allri þeirri menntun og starfsreynslu, sem þú kannt þegar að búa yfir, er þessu skipulagi ætlað að styrkja þig í framkvæmd þeirrar ný-húmanísku menntastefnu, sem leikskólinn hefur skuldbundið sig til að starfa eftir.

Megineinkenni þessarar áætlunar er að námið fer fram í sjálfu starfinu. Þú sinnir starfi þínu sem fyrr, en beinir um leið athygli þinni og athöfnum sérstaklega að því sem ætla má að ný-húmanísk menntastefna feli í sér í reynd.

Námið fer fram í áföngum. Hverjum áfanga er ætlað að taka 4 vikur. Þessir áfangar eru einstaklingsbundnir í þeim skilningi, að nýir starfsmenn hefja nám sitt á byrjunarreit og óháð framvindu þess hjá öðrum starfsmönnum.

Að loknum hverjum áfanga færð þú skírteini því til staðfestingar og að loknum hverjum 3 áföngum verður þér úthlutað námsgráðu í ný-húmanískri menntunarfræði. Þær eru alls 3 með möguleikum á framhaldsáföngum um tiltekin sérhæfð efni.

I.

Í fyrsta áfanga beinir þú athygli þinni sérstaklega að samskiptum barnanna við önnur börn og umhverfi sitt með það fyrir augum að greina í athöfnum þeirra og tjáningu hvaðeina sem ber merki um elsku, tillitssemi, nærgætni, samhygð eða umhyggju barnsins fyrir öðrum börnum og öðru í þeim ytri veruleika sem það lifir í. Trúlega er hentugast, að minnsta kosti í byrjun, að velja eitt barn af handahófi til þessarar athugunar. Það er trúlega líka skynsamlegt að reyna eftir megni að halda sig við

sjónarhorn athuganda en ekki að breyta á þessu stigi eigin athöfnum frá því sem verið hefði. Auðvitað er það ekki auðvelt, en hér gildir að skoða athafnir og tjáningu barns án þess að ætla sér að hafa áhrif á það umfram það sem maður annars hefði gert og kannski jafnvel minna en það. Þú getur hér vissulega ekki gerst „flugá á vegg“, það myndi ekki virka, en samt getur þú reynt eftir föngum að gerast meiri athugandi en gerandi meðan á verkefninu stendur.

Tilhögun þessarar athugunar má vitaskuld breyta eftir aðstæðum og hentugleikum. Þannig kemur vissulega til greina, að þú hafi fleiri en eitt barn til athugunar í einu og/eða hverju á eftir öðru með stuttu millibili þannig að athugunin standi í styttri tíma fyrir hvert barn. Þó þarf að hafa í huga, að þessum áfanga er ekki ætlað að afla upplýsinga um tiltekið barn eða börn heldur eingöngu að skerpa athygli þína á þeim ný-húmanísku athöfnum og tjáningu barna sem annars hefðu verið þér hulin eða hefðu farið framhjá þér. Það kann að taka langan tíma að greina hjá barni einmitt þennan hug þess til annarra barna og umhverfis síns sem við köllum umhyggju, elsku o.s.frv. Með því að hafa athyglina á mörgum börnum í einu er auðvitað líklegt að við greinum fleiri augljós tilvik af þessu tagi, en aftur á móti gæti okkur um leið yfirsést minna áberandi tilvik sem við myndum greina með því að kynnast nánar tjáningu tiltekins barns. Hugmyndin er sú, að það kunni að taka talsverðan tíma.

Að uppfylltum skilyrðum persónuverndarlaga gerir þú athugun þinni vikulega skil í sameiginlegu skjali á vef leikskólans.

Það gerir þú með því að greina í rituðu máli frá einu tilviki (eða fleirum) þar sem barn sýnir með einum eða öðrum hætti það sem við höfum kallað ný-húmaníska athöfn eða tjáningu: Elsku, tillitssemi, nærgætni, samhygð eða umhyggju fyrir hverju sem er í þeim heimi og hugarheimi sem það lifir í.

Á skipulags- og starfsdögum í leikskólanum ræða kennarar þessi tilvik með þátttöku leiðbeinanda í námskeiðinu. Markmið þeirra samræðna er að dýpka skilning okkar á þeim viðtökum sem veröldin fær hjá leikskólabörnum með sérstakri áherslu á ný-húmanískt viðbragð þeirra við þeim fulltrúum alheimsins sem þau mæta í daglegu lífi sínu.

II.

Í öðrum áfanga þessarar námsáætlunar beinir þú athygli þinni að möguleikum þínum á að styðja við og örva ný-húmanískar athafnir og tjáningu barnanna. Í þessum áfanga er eðli menntunar barna í leikskóla eðlilega í brennidepli. Við höfum séð, að leikskóli ber ekki það heiti af tilviljun. Börn leika sér að eigin frumkvæði og með því að hlúa að leik þeirra með hæfilegri þátttöku okkar í honum og stuðningi gefst okkur tækifæri til að kalla fram og efla dýrmæta eiginleika þeirra, hugræna og líkamlega. Við þekkjum líka hneigð barna til að vilja gera það sem þeim er næstum um megn hverju sinni. Með öðrum orðum hversu virk þau eru í menntun sinni. Þetta þýðir, eins og fram hefur komið, að beint hlutverk þitt í menntun barnanna á sér stað í samskiptum þínum við börnin. Menntun barnanna í Ný-húmanisma tekur mið af þessu. Þú greinir í atburðarás líðandi stundar möguleika á að styðja við og örva ný-húmaníska athöfn þeirra og tjáningu. Það gerir þú með því að fara inn í atburðarásina á forsendum barnsins, það er að segja með þeim hætti sem barnið getur tengt við. Þannig teur þú undir og styður við það ný-húmaníska frumkvæði sem þú greinir hjá barninu.

Þarna koma auðvitað ýmis sjónarmið til álita. Við getum strax nefnt til dæmis gildi þess að hrósa barni fyrir ný-húmaníska athöfn þess eða tjáningu til samanburðar við að ganga inn í atburðarásina og gefa barninu færi á að meta sjálft dáð beggja, kennarans og barnsins. Samræður kennara á skipulags- og starfsdögum eru einmitt til þess að skoða þau sjónarmið sem koma fram þegar þeir miðla hver öðrum af reynslu sinni.

III.

Í þriðja áfanga beinir þú athygli þinni að ný-húmanískum hugmyndum og viðhorfum í heimsmynd barnanna. Það gerir þú með því að hlusta eftir ummerkjum í frásögn þeirra um samhygð, umhyggju, væntumþykju með einhverju sem þau geyma í hugarheimi sínum en ekki er á staðnum hér og nú. Með einhverjum þeim fulltrúum alheimsins sem tekið hafa sér bólfestu í hugarheimi þeirra, hvort heldur sem þeir eru úr raunheimum eða skáldskap. Hér sem fyrr kann að vera atvikum háð og aðstæðum hvort þú hefur eitt eða fleiri börn sérstaklega í sigti í þessari athugun. Þú gerir þessari reynslu þinni sömu skil og hinum fyrri.

IV.

Í þessum fjórða áfanga leitar þú leiða til að styrkja börnin til slíkra frásagna með virkri hlustun. Hér sem fyrr gildir trúlega að gæta þess að börn hafa, ólíkt okkur sjálfum á margan hátt, hugann fyrst og fremst við sjálfan veruleikann sem þau eru að segja frá, hvort sem hann er fenginn úr reynslu þeirra, skáldskap eða ímyndun. Því kunna spurningar um ástæður eða skýringar eða álit barnsins stundum að trufla það í frásögn sinni. Fremur að spyrja nánar um það sem er eða gerðist, vegna þess að það er grunnurinn að frekari samræðum um þann veruleika.

V.

Í þessum fimmta áfanga skoðar þú sérstaklega hverju þú miðlar til barnanna af eigin reynslu eða þeirra sem þú þekkir eða úr skáldskap þínum eða annarra. Barn segir frá og það gefur iðulega tilefni og tækifæri til að þú segir líka frá. Hér er gott tækifæri til að styrkja sig í frásögn sinni með því að kynna sér meðal annars sögur úr ný-húmanísku sagnasafni leikskólans. Ná þannig valdi á sögum að geta sagt þær af munni fram á þann hátt að hæfi viðkomandi hlustanda eða hlustendum, með tilliti til aldurs þeirra og þroska. Þú velur þér þannig eina sögu í viku hverri og segir frá henni og ef til vill af reynslu þinni af því að miðla henna til barnanna.

En gættu þess vel, að slíkar „sögur“ geta vegna aldurs barns eða barna og aðstæðna verið mjög misjafnar að inntaki og lengd. „Afi og amma mín áttu (líka) hest (eins og afi og amma þín). Hesturinn var alltaf glaður að sjá þau og afi klappaði honum á bakið og amma klóraði honum bak við eyrun.“ Jafnvel bara: „Sólin vekur blómin á morgnana.“

VI.

Í þessum sjötta áfanga skoðum við leik barnanna út frá ný-húmanísku sjónarmiði sérstaklega. Það verður sennilega að viðurkennast að við skiljum ekki til fullnustu hvað er að gerast í hugarheimi barns sem leikur sér. Við notum tiltekin orð yfir það og oftast segjum við og göngum út frá því að börn leiki sér vegna þess að þau hafi „gaman“ að því. Það er trúlega rétt í þeim skilningi að börn leika sér af því að þau vilja leika sér og þau vilja leika sér af því að það veitir þeim ánægju. En þar með erum við eiginlega komin að enda orsakakeðjunnar ef ekki í hring, því við vitum þar með ekki hver þessi „ánægja“ er og allra síst getum við gert ráð fyrir að hún sé sú sama í hverjum leik eða sá sama hjá öllum þátttakendum í einhverjum sameiginlegum leik barna. Við teljum okkur þó vita að það sé annað sem fær barn til að hefja leik og halda áfram í leik en það sem fær það til að taka brjóst móður sinnar eða bita í brauðsneið og borða hana til hálf og svo ekki meir.

Við getum því sagt með nokkurri vissu, að þegar barn leikur sér, þá hafi það vitsmunalega merkingu fyrir því. Það er tilgangslaust og tvítugga (rökfræðilega séð) að segja, að barn leiki sér vegna þess að það hafi „vitsmunalega ánægju“ af því að leika sér, hvað þá að það hefji leik til þess að hafa slíka ánægju, líkt og væri það tóbaksfíkill að kveikja sér í sígarettu. Við skyldum því láta okkur nægja að segja, að þegar börn leika sér, þá beita þau sér vitsmunalega og það til hins ýtrasta, myndi Fröbel

segja. Og ólíkt okkur, þegar við leggjum sama kapalinn aftur og aftur, þá leitast börn við að þróa leik sinn, að gera í leiknum meira en þeim tekst í fyrstu. Þannig reyna þau að raða þrem kubbum hverjum upp á annan þótt byggingin riði aftur og aftur til falls við þann þriðja. Þetta er þeim sýnilega alvörumál, og það er þeim líka alvörumál hvað gerist í þróaðri, frjálsum leik þeirra.

Þess vegna er það áhugavert verkefni að athuga í þessum sjötta áfanga merki um ný-húmaníska drætti eða tilbrigði í leik barnanna. Gerðu svo þeirri athugun sömu skil og hinum fyrri.

VII.

Í þessum sjöunda áfanga skaltu skoða hvaða möguleika þú hefur til að styrkja ný-húmanísk „tilbrigði“ í leik barnanna. Hér verður ekki of oft endurtekið að leikur barna á sér stað vegna þess að þau ...leika sér! Við gætum sagt „vegna þess að þau vilja leika sér“, en þessi „vilji“ þeirra til þess er trúlega svona ámóta og „vilji“ þinn til að horfa á sólarlagið eða til að klífa fjall. Leikurinn hrífur börnin, en hann er um leið viðkvæmur fyrir afskiptum af honum. Öll inngrip okkar í leik barnanna verða að miða að því að styrkja leik þeirra og við þurfum að gæta þess að afvegaleiða hann ekki eða drepa honum á dreif. En þegar leikurinn hefur náð að þróast á sínum forsendum, getum við sagt, þá er mögulegt að hafa áhrif á þá merkingu sem í honum felst. Sem þýðir, að þegar til dæmis „búðarleikur“ eða „skrifstofuleikur“ hafa náð að þróast, svo algeng „mótíf“ í frjálsum leik barna séu nefnd, þá er lag að koma til dæmis málefnum dýra, trjáa eða fjallalækjar á dagskrá í leik þeirra án þess að setja leikinn úr skorðum eða drepa hann niður.

VIII.

Ný-húmanískar athafnir úti í náttúrunni.

Hér er auðvitað um margt að velja. Vel má hugsa sér að fari saman athugun á tilfallandi ný-húmanískum gjörðum barnanna og hvatning þín til slíkra dáða. Það fer eftir áhuga þínum og aðstæðum og auðvitað best að leggja þetta verkefni einfaldlega í þínar hendur!

IX.

Lokaverkefni: Ný-húmanísk leikverk, brúðuleikhús, söngleikur, skipulagðir leikir.

Fylgiskjal 3. Leikskóladagatal Sælukots <https://saelukot.is/index.php/dagatal/>

Fylgiskjal 4. Umsögn foreldraráðs um starfsáætlun leikskólans fyrir leikskólaárið 2023-2024

Umsögn foreldraráðs

Foreldraráð Sælukots hefur yfirfarið starfsáætlun leikskólans fyrir árið 2023-2024 í samræði við stjórnendur Sælukots. Foreldraráð styður starfsáætlunina sem að mati ráðsins er hnitmiðuð og lýsandi fyrir hugmyndafræði og starfsemi skólans.

Framtíðarsýn Sælukots er heilðræn og er markmið hennar að stuðla úrbótum í samræmi við Ytra mat á starfi leikskólans sem fór fram á liðnu skólaári. Í starfsáætlun leikskólans er lögð sérstök áhersla á bæta faglegt starf kennara með aukinni þjálfun þeirra. Það er ánægjulegt að í starfsáætlun er lögð sérstök áhersla á aðferðir til þess að bæta íslenskukunnáttu starfsfólks og þá er áfram lögð áhersla á aðferðir til þess að örva talmál á íslensku með tilliti til þarfa fjöltyngdra barna.

Foreldraráð tekur undir niðurstöður Ytra matsins um að starfsfólk leikskólans leiðbeini og eigi samskipti við börnin með ástúð og hlýju að leiðarljósi. Leikskólinn býr yfir miklum mannauð og það er ánægjulegt að leikskólinn leggur sérstaklega áherslu á ástúð og nærveru starfsfólks við börnin. Ástúð og nærvera er grundvöllur að vellíðan barna og vönduðu skólastarfi.

Að lokum vill Foreldraráð ítreka ánægju og þakklæti með þann hreina og næringarríka mat sem eldaður hefur verið fyrir börnin á leikskólanum. Er það von ráðsins að áfram verði byggt á þeirri stefnu þegar næring barna á leikskólanum er annars vegar.

Virðingarfyllst, fyrir hönd Foreldraráðs,

Asa Jonsdóttir

Fylgiskjal 5. Um mat GETA á matsþáttum 7 og 9 í ytra mati þess.

Ástæða er þó til að gera athugasemd við þá aðdróttun sem viðrist felast í lágri einkunnagjöf matsþátta sem hér eru númeraðir 7 og 9.

Um þann síðari er það að segja, að leikskólinn hefur í alls engu gefið til kynna eða sýnt í verki að öll börn séu ekki hjartanlega velkomin í leikskólann, án tillits til hvers sem vera skal.

Um þann fyrri er það að segja, að leikskólinn lítur svo á, að lýðræði í tilvist barna á leikskóla fari ekki fram með hermileikjum af stjórnálagssviðinu þar sem meðal annars gildir að tölulegur meirihluti fólks getur útilokað tölulegan minnihluta frá þátttöku, áhrifum og jafnvel hlutdeild í sameiginlegum gæðum. Þvert á móti heldur leikskólinn á lofti og vinnur kerfisbundið eftir sígildum gildum réttlætis, tillitssemi, skynsemi og samábyrgðar, sem auðvitað eru um leið hin eiginlegu gildi lýðræðis á því samfélagslega sviði sem leikskóli er á. Það gerir leikskólinn á grundvelli eigin hugmyndafræði sem rímar fullkomlega við lýðræðisákvæðið í Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011, að leggja skuli áherslu á „gildi og starfshætti sem renna stoðum undir lýðræðislegt samfélag“. Hvaða gildi skyldu það vera sem hér er vísað til önnur en þau sem kennararnir í Leikskólanum Sælukoti hafa að leiðarljósi í allri umgengni sinn við börnin? Og hvaða starfshættir eru það sem renna stoðum undir lýðræðislegt samfélag aðrir en einmitt þeir, að kennararnir hafi ætíð að leiðarljósi að gera

tilvist barnanna í leikskólanum að sameiginlegu viðfangsefni þeirra allra, sem þeir svo fylgja eftir með þeirri kærleiksríku framkomu sem réttilega er getið um í skýrslu GETA og ætíð á grundvelli þeirra klassísku grunngilda sem Aðalnámskrá leikskóla frá 2011 talar fyrir.

Hér er brýnt að skoða hlutina af meiri dýpt en þeirri að máta lýðræði í leikskólastarfi við módel af lýðræði á pólitískum vettvangi. Ég myndi hvetja GETA og reyndar alla sem koma að leikskólastarfi til að lesa í þessu samhengi til dæmis, eða reyndar einkum, það sem ég hef skrifað um þetta efni af fenginni áratuga reynslu og íhugun. Helstu atriði þeirrar íhugunar koma skýrt fram í ritrýndri grein minni frá árinu 2016 á eftirfarandi slóð:

<https://netla.hi.is/lydraedi-i-frjalsum-leik-barna/>

Fylgiskjal 6. Um hlutverk orða í skilningi okkar og misskilningi á börnum

<https://netla.hi.is/obodinn-gestur-i-ordraedu-um-born/>